Martin Sedláček, Klára Šeďová

Název příspěvku

Vybrané faktory ovlivňující žákovskou participaci na výukové komunikaci (Factors relating the students' participation in classroom talk)

Klíčová slova v ČJ

Dialogické vyučování, žákovská řeč, žákovská anagažovanost, vrstevnické vztahy

Klíčová slova v AJ

Dialogic teaching, student talk, student engagement, relationship with peers

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je přispět k porozumění vztahu mezi žákovskou participací na výukové komunikaci a mírou jejich angažovanosti. Druhým uvažovaným prediktorem žákovské řeči jsou vrstevnické vztahy žáků ve třídě. Ověřujeme předpoklad, že student více participuje, pokud je více angažovaný a pokud má dobré vztahy s vrstevníky ve třídě.

Teoretická východiska v ČJ

Z předchozích vzkumů vyplývá, že aktivní žákovská participace na komunikaci ve třídě pozitivně ovlivňuje žákovské učení (Alexander, 2018; Applebee et al., 2003; Muhonen et al., 2018; O'Connor et al., 2015). To potvrzují také naše předchozí zjištění. Proto je zásadní zkoumat, jak a proč jsou v běžné výuce konstruovány participační vzorce – co rozhoduje o tom, který žák bude hovořit často a dlouze a který žák naopak zůstane pasivní a tichý. Mezi prediktory, které bývají v této souvislosti zkoumány, patří prospěch, SES či gender. V našem pojetí přístupu obracíme pozornost jiným směrem, kdy se zaměřujeme na přístup žáka k výuce. V této souvislosti se nabízí využít koncept žákovské angažovanosti (Fredricks et al., 2004), coby charakteristiky jeho vztahu k učebním aktivitám. Jde o konstruct zahrnující chování, kognici, emoce i sociální interakce. Předpokládáme dále, že participaci na komunikaci ovlivňují také vrstevnické vztahy třídě.

Metodologie v ČJ

Výzkum byl realizován ve spolupráci výzkumníků (autorů) a ČŠI. V říjnu 2017 realizovala ČŠI výběrové testování čtenářské gramotnosti v 9. ročnících ZŠ. Spolu s testy byly distribuovány další nástroje – škály angažovanosti a sociometrický dotazník. Vedle toho výzkumníci v zapojených třídách realizovali strukturované pozorování

zaměřené na měření žákovské participace na komunikaci u jednotlivých žáků v hodinách literatury.

Závěry v ČJ

Předpokládali jsme, že jak angažovanost, tak dobré vrstevnické vztahy budou ovlivňovat míru participace, jmenovitě ji zvyšovat. Ukázali jsme, že sledované proměnné hrají roli, některé však v jiném směru, než jsme očekávali. Nepřekvapila nás pozitivní asociace mezi participací a kognitivní angažovaností. Platí, že ten kdo vyvíjí větší kognitnitivní úsilí, také vice hovoří ve třídě. Oproti očekávání se ukázalo, že emocionální angažovanost je bez vlivu na participaci. Zjistili jsme také, že sociální anagažovanost participaci oslabuje. I vliv vztahů je ambivalentní.

Souhrn příspěvku v AJ

This study examined the relationship between student participation in classroom talk, student engagement and their relationships with their peers in the classroom. The research was conducted with 639 participants, ninth-grade students at Czech lower secondary school level. It was carried out through observations of language in art classes where talk time of each student was recorded. Student engagement was assessed using student self-reports, and relationships with peers were measured through a sociometric inventory. Data analysis showed that students' cognitive engagement and their influence among peers reinforced participation in classroom talk. Social engagement and student likeability among peers, on the other hand, weakened student participation in classroom talk.

Bibliografie

Muhonen, H., Pakarinen, E., Poikkeus, A. - M., Lerkkanen, M. - K., & Rasku-Puttonen, H. (2018). Quality of educational dialogue and association with students' academic performance. Learning and Instruction, 55, 67–79.

Kovalainen, M., Kumpulainen, K. (2007). The social construction of participation in an elementary classroom community. International Journal of Educational Research, 46, 141–158.

Fredricks, J.A., Filsecker, M., & Lawson, M.A. (2016). Student engagement, context, and adjustment: Addressing definitional, measurement, and methodological issues. Learning and Instruction, 43, 1–4.